

Határ menti együttműködések

Konferencia a hármas határ közelében

Mezei István

Miskolc városának a trianoni országcsönkítés után új szerepkörbe kellett beletanulnia. Abaúj, Torna, Gömör és Zemplén vármegyék országhatáron belül maradt részein fokozatosan át kellett vennie Kassa regionális szerepkörét. Hogy ebben mennyire tudott sikeres lenni, csak a határok megnyitását követő szabad személy- és áruforgalom érvényesülése közepette lehet majd eldönteni. Kétségteljesen, a két világháború közötti rövid időszakot leszámítva csak most nyílt lehetőség arra, hogy a régi és az újabb regionális központok összemérjék erejüket. Kassa láthatóan komoly vetélytárs, miközben Ungvár is csomóponti szerepet játszik az ukrán határ mentén.

Miskolc városának sok kapcsolata van Kassával. Elég a színházi előadások már rendszeresnek mondható cseréjére utalni, vagy az egyetem több évtizedes kapcsolatára a Kassai Műszaki Egyetemmel. Kassán azonban van egy másik egyetem is, a Pavel Šafárikról elnevezett, elsősorban humán tudományokat oktató egyetem. Földrajzi tanszékével Kostyálik professzor baráti meghívása révén kerültünk kapcsolatba. Tulajdonképpen egy kellemes őszi autókirándulásra gondoljon a tisztelt Olvasó. Az első utunk Kassára vezetett, majd Ungvárra utaztunk. Az utóbbi látogatásnak nem lett nagy eredménye, nem jött létre munkakapcsolat az ungvári egyetemmel, de megmaradt az együttműködés az Ukrán-Magyar Területfejlesztési Irodával.

A Šafárik egyetem földrajzosaival és az ungvári irodával közösen több magyarországi szereplővel együtt pályázatot is készítettünk, de a sok munkának nem lett eredménye, ha csak az nem, hogy gyakoribbá váltak a találkozások.

Az együttműködés következő lépése az volt, hogy a múlt év decemberében konferenciát szerveztünk Miskolcon „*Területfejlesztési célú kutatások összehangolása három határ mentén*” címmel. A konferencia megszervezését a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal *Apponyi Albert* pályázata tette lehetővé. Későn kaptuk meg a hírt a kedvező döntésről, gyorsan kellett cselekedni, szervezni. Szerencsénkre a meghívott szervezetek képviselői hamar felismerték, hogy fontos közös ügyről van szó. Emiatt szinte zökkenőmentes volt a konferencia napja és a következő, a város néhány fejlesztési eredményét bemutató tanulmányi kirándulás is.

A konferencia koncepciója szerint párhuzamos elemekből építkeztünk. Az egyik párhuzamosan futó szál az volt, hogy témájuk szerint hasonló érdeklődési körű kutatókat szólaltattunk meg egymást követően. A szlovák kistérség- és vidékfejlesztés jellemzőit bemutató Peter Spišiak után a téma hazai szakértője, Fekete Éva tartott előadást. A Kassa környéki táj földtani jellemzőiről (Ján Košťálik) és a tájhasznosításról (Dušan Barabas) szóló előadások után magyar részről a turizmus regionális igazgatója tartott előadást (Hidvéginé Molnár Judit, Eger), bemutatva a turizmus gyakorlati szakemberei és a Miskolci Egyetem közös munkájának gyümölcsét. A városok szerepét szlovák (Janetta Dická) és magyar előadó (Mezei István) értékelte. Az MTA RKK egyik fiatal kutatója egyrészt új témát mutatott be a szociális gazdaság értelmezésével (Solymári Gábor), a másik kutató (Osgyáni Gábor) pedig a vidékfejlesztés tapasztalatait foglalta össze. Még ehhez az elméletinek mondható, de láthatóan a két ország két kutatócsoportjára jellemző, azaz a saját kutatásokat bemutató előadásokhoz tartozott Zsúgyel János előadása régióink gazdasági-társadalmi helyzetének értékeléséről.

A konferencia másik fele a gyakorlati tapasztalatok bemutatását tűzte ki célul. Ezt azért tartottuk fontosnak, mert a korábbi, a megismerkedés során ejtett beszélgetések alkalmával világossá vált számunkra, hogy a kassai földrajzosok elméleti munkássága nem kapcsolódik a fejlesztések világához. Ebben a NORDA munkatársa (Pál István) és a megyei önkormányzat kitűnő előadója (Varga Ferenc) segített minket. Még arra is sort kerítettünk, hogy összeismertessük a kassai kutatókat a kassai kerület fejlesztési szakembereivel, akik közül Zachar István fogadta el meghívásunkat egy előadás tartására. Az ungvári Tarpai József pedig Kárpátalja fejlesztési törekvéseiről tartott beszámolót, hangsúlyosan szólva a szlovák és a magyar együttműködési lehetőségekről.

Ne feledjük a protokolláris résztvevőket sem, mert a tudomány és az önkormányzat, a tudomány és a fejlesztési szervezetek együttműködése nélkülözhetetlen. Emiatt volt fontos minden fél számára, hogy Koncz Ferenc megyei alelnök nyitotta meg a konferenciát, a védnök pedig Szabó György, a regionális fejlesztési tanács elnöke volt.

A másnapi tanulmányi kirándulás elsősorban Miskolc városáról szólt, kevésbé a régióról, de ez esetben mégis egy regionális szerepkörét próbálgató városról. Az „idegenvezetőnek” be kellett mutatnia a várost, de úgy, hogy az egyes városrészek jellemzőit a történeti múlt feltárásához kellett kapcsolnia, mert másképp nem érthető ez a sajátos, foltokból összerakott városszerkezet. A mi számunkra ismerős és tudott helyszíneket a mai friss fejlesztések egészítették ki, a termálfürdővel, mint a tanulmányút záró fénypontjával.

A folyóirat szerkesztősége arra az elhatározásra jutott, hogy a szlovák fél előadásai közül hármat ad közre ebben a számban, mert tanulságos belelátni egy másik ország kutatóműhelyének eredményeibe. Ugyanakkor arra az elhatározásra is jutott egyben, hogy szeretne a *Határ menti együttműködések* címmel új rovatot indítani, s a következő számokban több teret adni e kérdéseknek.

Határon átnyúló együttműködés Szlovákiában

Anton Fogaš- Eva Timárová

Bevezetés

A határon átnyúló együttműködéseknek az lehet a következménye, hogy integrációs folyamatok alakulnak ki lokális, illetve regionális szinten, sőt olyan régiók formálódhatnak, amelyek meghaladják az államhatárt. Ezek az úgynevezett eurorégiók. Az eurorégiók olyan integrációs tendenciák megnyilvánulásának számítanak, amelyek közgazdasági értelemben piaci, politikai értelemben pedig a pluralitás elve alapján működnek. Ez a folyamat fordítva is kialakulhat, amennyiben a határon átnyúló együttműködés fejlesztője maga a megszervezett eurorégió lesz.

Határon átnyúló együttműködés és eurorégiók Szlovákiában

Jelenleg Szlovákiában a határon átnyúló együttműködéseknek négy fajtáját regisztráljuk (Slavík 2001):

- Kormányközi megállapodás a határon átnyúló együttműködésről.
- Eurorégiók együttműködése.
- Önkormányzati és állami hivatalok együttműködése.
- Gazdasági kamarák együttműködése.

Közülük legfontosabbnak és leghatékonyabbnak az eurorégiók tűnnek. A létrejött eurorégióknak elsődlegesen olyan tevékenységeket kellene célul kitűzni, amelyek a régiók térbelileg korlátlan fejlődéséhez vezetnének ezek természetes összekötésével a szomszédos